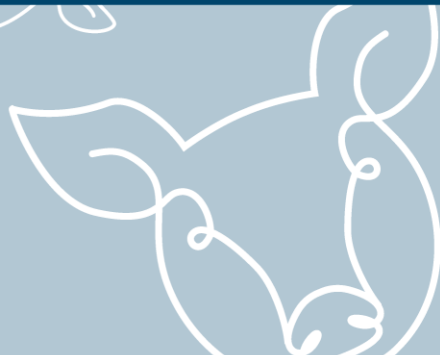

Dyrevelferdsprogrammet for sau og hvordan utnytte det til bedre drift

Torhild F. Sisjord, Nortura

Siv Svendsen, HT sau, Animalia

Hva er et dyrevelferdsprogram (DVP)

- Et verktøy for dokumentasjon og kontinuerlig forbedring av dyrevelferd i norsk husdyrproduksjon
 - Forbrukerne mer opptatt av dyrevelferd
 - Også saker med sau i MTs statistikk

DVP sau

- DVP er etablert for svin, fjørfe samt storfe
- I startgropa: sau
- Bak DVP sau står: Nortura, KLF, NBL, NBS, NSG og Animalia
 - Varemottakerne har signert en bransjeretningslinje (forpliktet seg)
 - Anbefalt av de andre organisasjonene
 - NBS skal ta det opp på neste styremøte
 - Animalia har koordinert prosessen
 - Faglig innhold
 - Administrasjon av DVP

Rammer DVP sau

- **Kurs**

- For dyreeiere
- For veterinærer

- **Veterinærbesøk** hver 18. måned

- **DVP sau er for alle besetninger med mer enn 30 vinterfôra sauer**

- Fra 2028 er målet at alle skal med

Nedre grense	% av besetningene	% av dyrene
30 vfs	69	93

Kurs

For **veterinærer:**

- Del av kursserien for DVP-veterinærer
 - 3 moduler

For **dyreeiere:**

- Atferd og velferd hos sau
 - Obligatorisk del av DVP
 - E-læringskurs

Veterinærbesøk

- Velge veterinær selv (Velferdsportal sau)
- Nøkkeltall som forberedelse
- Besøk maks to timer
- Rådgiving
- Fokus på dyrebaserte indikatorer
- Noen ressursbaserte indikatorer
- Noen spørsmål om rutiner

Det lages en veileder til veterinærbesøket

Indikatorer

Dyrebaserte	Ressursbaserte	Spørsmål om rutiner
Atferd	Plass for bevegelse og ligging	Sjuka dyr
Reinhet	Eteplass	Søyer og lam rundt fødsel
Klipping	Vann	Forebyggende helsearbeid
Hold		Ekstratiltak for dyrevelferd
Klauver/halthet		Spesielle negative ting som ikke er nevnt tidligere
Sår		Smittesluse
Sjukdom		

Vurdering

Alle spørsmål skal besvares og gis en score:

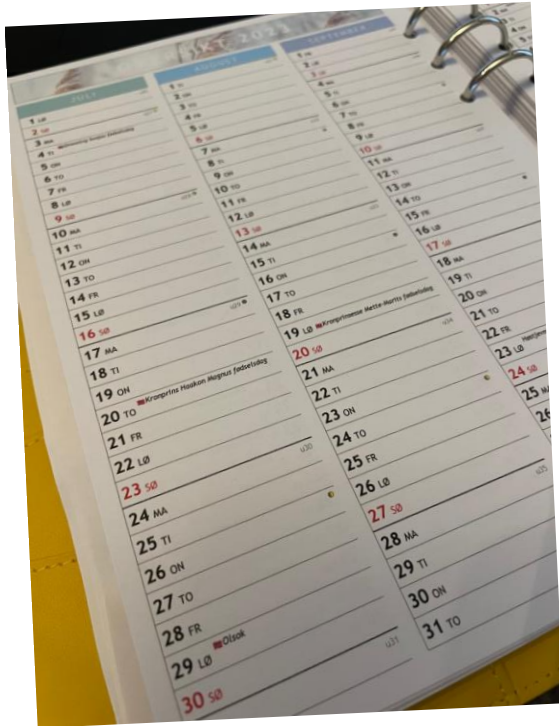
1 - **Tilfredsstillende**

2 - **Bør forbedres**

3 – Avvik som **Må utbedres.**

Noen spørsmål kan bare gi score 1 eller 2, som for eksempel atferd og smittesluse

Når ?

- Vi starter med kurs
 - Planen er å starte opp høsten 2023
- Veterinærbesøk deretter
 - Innfasing i puljer
 - Informasjon vil bli sendt ut i god tid

Hvordan kan vi utnytte programmet for å få bedre drift ?

- Være aktiv under gjennomgangen i fjøset/ute.
- Større bevissthet rundt atferd og dermed økt kunnskap om hvilke dyr som har økt risiko for sykdom etc..
- Fokus på det en ønsker/trenger når det gjelder forebyggende helsearbeid
- Strekke seg etter å bli bedre og lære mer (også i Godt bondevetts råd for god bondehelse)
- Synliggjøring av det gode arbeidet som gjøres

5 RÅD FOR GOD BONDEHELSE

Ta et morgenmøte med deg selv
Jobb med å strukturere hverdagen.

Plei det sosiale nettverket ditt
Også når du ikke trenger det.

Prioriter deg selv
Få nok søvn og spis sunt og regelmessig.

Ta pauser
Det er lov å holde hviledagen hellig.

Skaff deg kunnskap
Det er lov å spørre om råd og tips.

Anbefaling av hold gjennom året

Før paring – Hold i forhold til lammetall

Lågdrektighet – Oppbygging eller vedlikehold

Høgdrektighet – Ta vare på holdet

Etter lamming – Ha hold å tære på

Holdklasse 3-3,5 gjennom heile innefôringsperioden

Generelt, styr unna holdklasse 1.

Ei god søye kan likevel komme heim om hausten å være der.

«Husmorferie med rødvin og biff»

GNS og villsau skal også ha fett på beina.

Sitt denne i ryggmargen din?

- Fasit og styringsverktøy

1 - Svært dårlig hold

Ryggraden og andre knokler er synlige. Ofte lite ull og et «utrivelig preg».

Tornapper og tverrvekster: Skarpe og framstikkende, kjenner hver enkelt ryggvirvel.

Ryggmuskler: Tydelig buet innover uten fett.

2 - Dårlig hold

Ryggraden er synlig som en linje.

Tornapper: Tydelige og avrundet, kjennes som forhøyninger.

Tverrvekster: Avrundet, kan med litt kraft stikke fingrene under dem og kjenne hver enkelt.

Ryggmuskler: Svakt buet innover med noe fett.

3 - Middels hold

Rund over ryggen, ryggvirvlene er kun synlige som små forhøyninger.

Tornapper: Myke og avrundet, kjenner hver enkelt tornapp som små forhøyninger ved trykk.

Tverrvekster: Myke og godt dekket av fett. Kjenner beinene ved hardt trykk, men kan ikke avgrense hver enkelt tverrvekst.

Ryggmuskler: Flate med middels fettlag.

4 - Godt hold

Rund med et tykt fettlag over ryggen.

Tornapper: Kan så vidt kjennes som en linje ved hardt trykk.

Tverrvekster: Ikke mulig å kjenne.

Ryggmuskler: Bua med tykt fettlag.

5 - Svært godt hold

Renne langs ryggen.

Tornapper og tverrvekster: Ikke mulig å kjenne selv ved hardt trykk.

Ryggmuskler: Bua med svært tykt fettlag.

Holdvurdering er direkte overførbart til fettklassifisering

Tabell 1: Hoved fettgrupper i EUROP systemet

Hoved-fettgruppe	Beskrivelse
1	Intet fettvertrekk til svært tynt fettvertrekk.
2	Tynt fettlag. Kjøtt skal være synlig omtrent overalt.
3	Kjøtt er med unntak av lår og bog, omtrent overalt dekket med fett. Små depoter av fett i brysthulen.
4	Overflaten er dekket av fett, men fortsatt skal det være områder med synlig kjøtt på bog og lår. Noen store fettdepoter i brysthulen.
5	Hele slaktet er dekket av et tykt fettlag. Store fettdepoter i brysthulen.

Hver hoved fettgruppe inndeles i 3 fettgrupper, dvs. totalt 15 fettgrupper.

DVP besøk – identifisering av mulige årsaker til dårlig hold

- Nok mat ?
- Rett mat ?
- Driftsopplegg-
eteplasser/gruppering
- Utnytting – tenner/halthet mm
- Sykdom/Parasitter
- Stress over tid

Konklusjon:

Holdet på sauene sier noe om helsetilstanden i besetningen.

Holdet på sauene er med å gjøre sauene i stand til å ta vare på lammene på vår og sommerbeite.

Best mulig økonomi

Klauvhelse og klauvpleie

God klauvhelse er viktig for dyras velferd og for at dei skal produsere godt

God klauvhelse gjev trivsel for sauene og bedre økonomi for bonden

God klauvhelse er viktig for at dyra skal kunne utnytte våre flotte beiter

Dyras miljø i samband med klauvhelse

Underlag i bingene

- Viktig for slitasje på klauvene

Fuktighet

- Viktig for bl.a. utvikling av fotråte pga sårbarhud i klauvspalten
 - Fuktig/dårlig talle
 - Ved rundballehekk og andre fôringsplasser

God klauvhelse får ein om:

- En kontrollerer klauvene regelmessig og beskjærer om nødvendig, med rett teknikk
- En har tørt underlag for sauene både ute og inne
- Tar hensyn til bein, beinstilling og klauver i avlsarbeidet

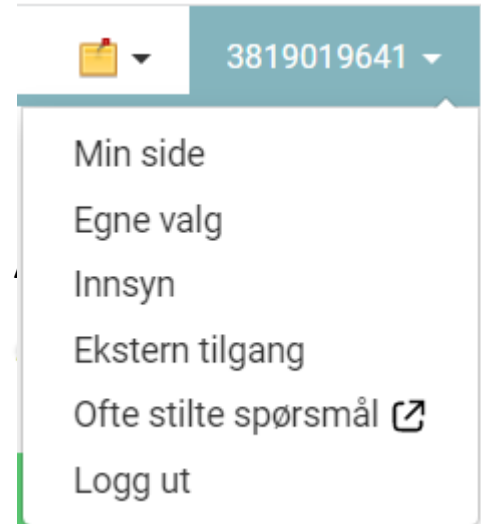

1
8

Korleis utnytte data frå sauekontrollen i samband dyrevelferdsprogrammet

- Oversikt over reell lammedød. Middelstallrapport
 - Helseregistreringar
 - Vege og registrere holdvurdering.
 - Fôrplanleggingsmodulen
-
- Gje besetningsveterinær tilgang til din sauekontroll- veterinæren kan være godt forberedt
 - Raskare og enkare besøk
 - Større utbytte av besøket for deg som bonde
 - Kan «utnytte» veterinær og rådgjevar på ein betre måte.
 - Fokus/Kunnskap og utnytting av fagpersonar. (mykje for pengane)

Rutiner for å sikre god dyrevelferd

- Grunnleggende smittebeskyttelsestiltak
- Rutiner for oppstalling og fôring.
- Plan for forebyggende helsearbeid
- Rutiner i forbindelse med lamming
- Journal
 - Dyreholdjournal
 - Journal over helseopplysninger (Helsekort)

Avliving- god dyrevelferd

- Dyr med sykdommer og skader som **ikke kan eller skal behandles**, skal avlives så fort som mulig slik at dyret slipper å lide.
- Avliving- et alternativ når dyret ikke kan transporteres til slakteri.
- Bedøving og avliving må gjøres på en måte som hindrer unødvendig lidelse hos dyret og ivaretar sikkerheten til den som utfører oppgaven.

Sareptas krukke

Er det gode rutiner for forebyggende helsearbeid i flokken?
-noe å hente for alle

Beitedyktighet
Mineralstatus

Transport Slakteresultat Avlivning
Sanking Optimal fôring
Tilsyn på beite

Vaksinering

- Klostridier
- Toksoplasmose
- Munnskurv

Sjukdommer

- Voksne
 - Mastitt
 - Melkefeber
 - Listeriose
- Lam
 - Leddbetennelse
 - Koli-infeksjoner

Parasitter

Anthelmintikaresistens

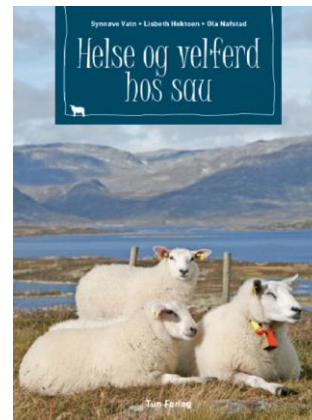
Antibiotikaresistens

Lammedødelighet

Råmelk

Fagstoff om sau

- Sauehelsenett - nettbasert oppslagsverk om helse og velferd hos sau www.animalia.no/sauehelsenett
- Nortura SA <https://medlem.nortura.no/smaafe/>
- Fagbøker om sauehelse på norsk
 - «Helse og velferd hos sau»: Sjukdom og forebygging
 - ”Halthet hos sau”: Klauvstell og klauvsjukdommer

Takk for oppmerksomheten
Siv Svendsen og Torhild Sisjord

